

Ülevaade IV kvartali 2024 majandustegevusest

Vastavalt AS A.L.A.R.A. (AS) põhikirjale on tema põhitegevuseks Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja saastusest puhastamine, radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste projektide väljatöötamine ja rakendamine ning Eestis tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemine ja ladustamine. AS lähtub oma tegevuses keskkonnaministri 23.01.2020. a. kinnitatud kiirgusohutuse riiklikus arengukavas 2018–2027, selle rakendusplaanis 2022–2025 ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklikus tegevuskavas toodud tegevussuundadest, AS-i ainuaktsionäri 07.03.2023. a. kinnitatud ootustest, Kliimaministeeriumiga sõlmitava riigile vajalike teenuste osutamise ja sihtotstarbelise toetuse kasutamise lepingu ning kiirgustegevuslubade tingimustest.

AS omab kiirgustegevuslube, mille alusel on tal Eestis ainuõigus kiirgustegevuseks Paldiski endisel tuumaobjektil ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas. Samuti omab AS lube radioaktiivse aine riigisiseseks veoks ning ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiseks kasutatava kiiritusseadme ja kiirgusallikate hoidmiseks.

AS-i tegevust finantseeritakse peamiselt riigieelarvest sihtotstarbelise toetuse kaudu Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamiseks, Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskuse AS-le üleandmises osalemiseks, omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks valmisolekuks ja käitlemiseks ning radioaktiivsete jäätmete käitlemiseks. Sellele lisaks taotleb ja kasutab AS saastunud metallijäätmete sulatamiseks SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse vahendeid ning ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri vahendeid.

Olulisemateks töödeks IV kvartalis 2024 olid:

1. Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine, sh. nende kiirgusohutuse ning turvalisuse tagamine. Paldiski ja Tammiku objektidel teostati tavapäraseid hooldustoiminguid (hoonete ja ruumide hooldamine, teede puhastamine, muru niitmine jms.). Samuti toimus omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks vajaliku valmisoleku tagamine. Novembris teostas Keskkonnaamet kontrollkäigu Paldiski objektil, mille käigus kontrolliti AS tegevuse vastavust KTL-512275/21 tingimustele (käilemise KTL). Selle käigus märkimisväärseid puudusi ei tuvastatud.
2. Väravahoones viidi läbi nõupidamiste ruumi sanitaarremond ning kontoritesse paigaldati õhksoojuspumbad.
3. Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskuse AS-le üleandmises osalemine. Jätkus info kogumine käitluskeskuse kulude kohta praeguselt operaatorilt Ecopro ja tuleviku jäätmete ladestusmahtude kohta teistelt jäätmekäitlejatelt. Selle tulemusena töötati välja esialgne ladestamise hind, mida saab pakkuda klientidele. Kontakteeruti käitluskeskusele seni teenust pakkuvate ettevõtetega (olmevesi, elekter, valvesüsteem, vee puhasti jne) ning teavitati neid AS huvist lepinguid jätkata. Lisaks suheldi veepuhasti operaatoriga, kellega soovitakse alustada töösuhet. Kuna ladestuskärgede ladestusmaht on ammendumas, siis on vajalik ehitada uusi kärgi jäätmete ladestamiseks. Uute kärgede tarvis on vaja koostada tööprojekt, viia läbi ehitus ning selle järelevalve. Selleks on vajalik viia läbi 2-3 riigihanget. Sellega seoses suheldi Riigi Tugiteenuste keskusega (RTK) ning uuriti kas ja mis tingimustel on võimalik nendega edaspidi koostööd teha. AS koostaks hanke tehnilise osa ning RTK koostaks juriidilise dokumentatsiooni ning viiks hanke läbi.
4. Radioaktiivsete jäätmete käitlemine, sh. jäätmete vastuvõtmine teistelt asutustelt ja organisatsioonidelt. Jätkati saastunud betoonijäätmete betoneerimisega

metallkonteineritesse. Sellega viiakse jäätmed lõppladustamiseks sobilikku vormi. Kokku betoneeriti 3 konteinerit

5. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine. Jätkati hoidla territooriumil asuva asfaltplatsi vabastamistöodega. Keskkonnaamet (KA) kooskõlastas vabastamisaotluse novembris ning seejärel eemaldati territooriumilt asfalt ja alustati ettevalmistusi kogu territooriumi vabastamiseks. Kuna kiirgusuuringud jms. tegevused hoidla territooriumi vabastamiseks kiirgusohutuse nõuete kohaldamisest on võtnud planeeritust rohkem aega otsustas KA, et AS-l tuleb koostada kiirgustegevusloa (KTL) taotlus hoidla territooriumi hoidmiseks kuni selle vabastamiseni. KTL taotlus esitati KA-le oktoobris ja seda täiendati novembris vastavalt KA tagasisidele. Territooriumi hoidmise luba väljastati detsembris.
6. Saastunud metallijäätmete sulatamine. Metallijäätmed on planeeritud transportida väljaspool Eestit asuvasse sulatustehasesse, kus toimub nende puhastamine ja sulatamine jäätmete mahu vähendamise eesmärgil. Saadud puhas metall suunatakse taaskasutusse. Kontsentreeritud tagastatavad radioaktiivsed jäätmed transporditakse edasiseks käitlemiseks Paldiski objektile asuvasse käitluskeskusesse, kus toimub nende lõppladustamiseks vajalik betoneerimine ja pakendamine. Seejärel ladustatakse jäätmed vahehoidlas kuni nende lõpliku ladustamiseni rajatavas lõpphoidlas. Saastunud metallijäätmed on praegu pakendatud 20-jalastesse poolkõrgetesse merekonteineritesse. Pakkujatega läbirääkimiste käigus selgus, et nimetatud konteineritel puudub tüübikinnitus ja seetõttu ka CSC (Convention for Safe Containers) plaat, mistõttu pole neid konteinereid võimalik kasutada metallijäätmete transpordiks. Seetõttu on vajalik soetada eraldi metallijäätmete transpordiks sobivad konteinerid. Riigihanke nr 281254 „Poolkõrgete metallist standardsete merekonteinerite ost“ tulemusena sõlmiti hankeleping ABCMODUL OÜ-ga tarne tähtajaga november 2024. Septembris teavitas ABCMODUL OÜ konteinerite saabumise tähtajaks veebruar 2025. Selle tulemusena viibib ka metalli transport Saksamaale ja oli vajalik AS ja sulataja Siempelkamp GmbH vahelise lepingu muudatus. AS teavitas ABCMODUL OÜ-d lepingust tuleneva leppetrahvi rakendamisest.
7. Ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamine. Praegune kiirgustegevusluba võimaldab ainult allikate hoidmist, kuid meetodikate testimiseks on vaja kasutusluba. Kasutusloa taotlus esitati oktoobris ning täiendati hiljem vastavalt Keskkonnaameti soovitudele. Lisaks varustati labor valvesüsteemiga, mis integreeriti Paldiski objekti valvesüsteemi.